

C-635/23. sz. ügy

Előzetes döntéshozatal iránti kérelem

A benyújtás napja:

2023. október 23.

A kérdést előterjesztő bíróság:

Kammergericht (Berlin, Németország)

Az előzetes döntéshozatalra utaló határozat kelte:

2023. október 20.

Felperes:

WBS GmbH

**KAMMERGERICHT (REGIONÁLIS FELSŐBÍRÓSÁG,
NÉMETORSZÁG)**

Végzés

[omissis]

A berlini Kammergericht (regionális felsőbbíróság) negyedik büntető tanácsa 2023. október 20-án a Lett Köztársaság korrupcióellenes hivatala által 2019. április 25-én kibocsátott európai nyomozási határozatával kapcsolatos jogsegély ügyében – a jelen esetben kizárólag a WBS GmbH-ra vonatkozóan – [omissis] meghozta az alábbi végzést:

A bíróság az EUMSZ 267. cikk alapján előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdést terjeszti az Európai Unió Bírósága elé:

Kibocsáthat-e a kibocsátó állam joga szerint a bíróságok számára fenntartott intézkedésre vonatkozó európai nyomozási határozatot a büntetőügyekben kibocsátott európai nyomozási határozatról szóló, 2014. április 3-i 2014/41/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv 2. cikke c) pontjának ii. alpontja szerinti más illetékes hatóság valamely bíróságnak nem minősülő érvényesítő hatósággal együttműködve, ha a kibocsátó állam bírósága előzetesen engedélyezte a nyomozási cselekményt, és eleget tett a 2014/41/EU irányelvben előírt vizsgálati és indokolási kötelezettségeknek?

I n d o k o l á s:

1 A. A tényállás

2019. április 5-én a lett korrupcióellenes hivatal büntetőeljárást indított egy rigai alapítvány tisztviselői ellen nagyobb kárt okozó csalás, idegen dolog nagyobb kárt okozó jogellenes elherdálása és okirat-hamisítás, valamint hamisított okiratok felhasználása gyanújával. A nyomozás részeként a hivatal szükségesnek ítélte az FF GmbH és a WBS GmbH berlini irodáinak az átkutatását, és a lett büntetőeljárás törvénykönyv 179. és 180. cikke alapján a Riga város Vidzeme elővárosi bíróságának nyomozási bírójától engedélyt kért e nyomozati cselekmények végrehajtására. A nyomozási bíró 2019. április 24-én a kérelemnek megfelelően döntött, és határozatát azzal indokolta, hogy feltételezhető, hogy a fent említett társaságok irodáiban az eljárás szempontjából releváns dokumentumok, adathordozók és tárgyak találhatóak; a kutatás ezek felkutatására és lefoglalására irányul, és az szükséges és arányos.

2 2019. április 25-én a lett korrupcióellenes hivatal mint a 2014/41/EU irányelv 2. cikke c) pontjának ii. alpontja szerinti más illetékes hatóság európai nyomozási határozatot (a továbbiakban: ENYH) bocsátott ki, amelyben megkereste a Németországi Szövetségi Köztársaságot két tanú meghallgatása és a nyomozási bíró által – az ENYH-hoz csatolt – 2019. április 24-én elrendelt kutatás végrehajtása céljából. A Lett Köztársaság legfőbb ügyészsége érvényesítette az ENYH-t, és megküldte azt a Staatsanwaltschaft Berlinnek (berlini ügyészség, Németország).

3 A berlini ügyészség erre vonatkozó kérelmére a berlini Amtsgericht Tiergarten (tiergarteni helyi bíróság, Németország) is elrendelte az FF GmbH és a WBS GmbH irodáinak az átkutatását. Az ezt követő, 2019. május 13-án tartott kutatások során számos bizonyítékot foglaltak le.

4 Az FF GmbH és a WBS GmbH jogi képviselői panaszt terjesztettek elő a jogsegély útján történt intézkedés ellen a kérdést előterjesztő bírósági tanácshoz, és többek között a lefoglalt bizonyítékoknak a Lett Köztársaság részére történő átadása teljesíthetlenségének megállapítását kérték. Az FF GmbH tekintetében az eljáró bírósági tanács a panasz befogadhatóságával kapcsolatos jogi kérdés

tisztázása érdekében az eljárást a Bundesgerichtshofhoz (szövetségi legfelsőbb bíróság, Németország) utalta; a WBS GmbH tekintetében pedig többek között úgy határozott, hogy a bizonyítékok átadása teljesíthető azzal, hogy a lefoglalt eredeti iratok helyett ezen iratok hitelesített másolatait kellett átadni. A WBS GmbH-nál lefoglalt bizonyítékokat azonban később sem adták át, mivel a berlini ügyészség szerint meg kellett várni a Bundesgerichtshof (szövetségi legfelsőbb bíróság) előtti vizsgálati eljárás kimenetelét.

- 5 A Bundesgerichtshof (szövetségi legfelsőbb bíróság) határozatát követően a WBS GmbH jogi képviselője ismét kérelmet nyújtott be többek között annak megállapítása iránt, hogy a lefoglalt bizonyítékok Lettországnak történő átadása nem teljesíthető. Úgy véli, hogy az eljáró bírósági tanácsnak – a nemzeti jog ilyen lehetőséget biztosító rendelkezései szerint – újra döntenie kell az átadás teljesíthetőségéről, mivel változás állt be a jogi helyzetben. Az Európai Unió Bíróságának az időközben a C-724/19. sz. ügyben 2021. december 16-án hozott ítélete szerint a kibocsátó állam joga szerint a bíróságok számára fenntartott intézkedésre vonatkozó ENYH-t csak bíróság bocsáthat ki. A lefoglalt bizonyítékok átadása ezért most már semmiképpen sem teljesíthető, mivel a Lett Köztársaságban a lefoglalást megelőző kutatási intézkedés a bíróságok hatáskörébe tartozik, az ENYH-t azonban nem bíróság bocsátotta ki.
- 6 A berlini ügyészség rákérdezett a Lett Köztársaság legfőbb ügyészségénél, hogy adott esetben bíróság újra kibocsátaná-e az ENYH-t. A Lett Köztársaság legfőbb ügyészsége nemmel válaszolt erre a lehetőségre, mivel a Lett Köztársaság joga nem ismer ilyen jogalapot.
- 7 Az eljáró bírósági tanács a jelen végzés által felvetett kérdés tisztázása céljából elhalasztotta a jogsegély teljesíthetőségére vonatkozó új határozathozatalra irányuló kérelemről szóló döntést, és elrendelte a lefoglalt bizonyítékok átadásának elhalasztását.
- 8 B. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés indokolása

I. Az Európai Unió Bíróságának negyedik tanácsa a C-724/19. sz. ügyben hozott 2021. december 16-i ítéletében kimondta, hogy a büntetőügyekben kibocsátott európai nyomozási határozatról szóló, 2014. április 3- i 2014/41/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv 2. cikke c) pontjának i. alpontját úgy kell értelmezni, hogy azzal ellentétes, ha az ügyész hatáskörrel rendelkezik a büntetőeljárás nyomozási szakaszában olyan, az ezen irányelv értelmében vett európai nyomozási határozat meghozatalára, amely a távközléshez kapcsolódó forgalmi adatok és helymeghatározó adatok megszerzésére irányul, jóllehet hasonló nemzeti eljárás keretében az ilyen adatokhoz való hozzáférésre irányuló nyomozási cselekmény elrendelése a bíróság kizárólagos hatáskörébe tartozik. Az alapügyben a bolgár ügyészség a 2014/41/EU irányelv 2. cikke c) pontjának i. alpontja szerinti hatóságként – a bolgár bíróság előzetes közreműködése nélkül – négy ENYH-t bocsátott ki, amelyek tárgya a távközléshez kapcsolódó forgalmi adatok és helymeghatározó adatok megszerzése volt. Ezek olyan

intézkedések voltak, amelyeket a bolgár ügyészség hasonló hazai ügyben csak bírósági engedély alapján rendelhetett volna el.

- 9 II. A Bíróság ítéletében lefektetett elveket a jelen ügyre alkalmazva az eljáró bírósági tanácsnak meg kellene állapítania, hogy a lefoglalt bizonyítékoknak a Lett Köztársaság részére történő átadása nem teljesíthető.

A német jogalkotó a 2014/41/EU irányelvnek a kibocsátó hatóság hatáskörére vonatkozó rendelkezéseit a Gesetz über die internationale Rechtshilfe in Strafsachen (a nemzetközi bűnügyi jogsegélyről szóló törvény; a továbbiakban: IRG) 91d. §-ának (1) bekezdésében a jogsegély teljesíthetőségének feltételeként határozta meg. Az IRG 91d. §-ának (1) bekezdése így szól:

(1) A jogsegély csak akkor teljesíthető, ha a megkereső tagállam az európai nyomozási határozatról szóló irányelv A. vagy C. mellékletében szereplő, hatályos formanyomtatványt használja, amelyet

1. az európai nyomozási határozatról szóló irányelv 2. cikke c) pontjának i. alpontja szerinti igazságügyi hatóság bocsátott ki, vagy

2. az 1. pontban említettektől eltérő, a megkereső tagállam által e célra hatáskörrel rendelkezőként kijelölt hatóság bocsátott ki, és az európai nyomozási határozatról szóló irányelv A. mellékletében szereplő formanyomtatvány L. szakaszának 1. pontjában megjelölt hatóság érvényesített.

- 10 Az IRG 91d. § (1) bekezdése alapján nem teljesíthető a lefoglalt bizonyítékok átadása a Lett Köztársaság részére, mivel az átadással elválaszthatatlanul összefüggő kutatási intézkedésre vonatkozó ENYH-t egy hatáskörrel nem rendelkező kibocsátó hatóság bocsátotta ki. Ebben a tekintetben a korrupcióellenes hivatal nem minősülne az irányelv 2. cikke c) pontjának ii. alpontja szerinti más hatóságnak, mivel egy hasonló hazai ügyben nem lett volna jogosult a kutatás elrendelésére. A lett büntetőeljárás törvénykönyv 179. és 180. cikke szerint kutatást csak bíróság rendelhet el. A rendelkezéseknek az eljárás szempontjából releváns angol fordítása (forrás: <https://wipolex-res.wipo.int/edocs/lexdocs/laws/en/lv/lv043en.pdf>) a következőképpen szól:

Section 179. Searches

(1) A search is an investigative action whose content is the search by force of premises, terrain, vehicles, and individual persons for the purpose of finding and removing the object being sought, if there are reasonable grounds for believing that the object being sought is located in the site of the search.

(2) A search shall be conducted for the purpose of finding objects, documents, corpses, or persons being sought that are significant in criminal proceedings.

Section 180. Decision regarding a Search

(1) A search shall be conducted with a decision of an investigating judge or a court decision. An investigating judge shall take a decision based on a proposal of a person directing the proceedings and materials attached thereto.

(2) [...]

(3) In emergency cases where, due to a delay, sought objects or documents may be destroyed, hidden, or damaged, or a person being sought may escape, a person directing the proceedings may conduct a search with the consent of a public prosecutor. [...]

11 A jogsegély teljesíthetlenségének a Bíróság C-724/19. sz. ügyben hozott ítéletében lefektetett jogelvek alapján előírt megállapítása azzal a következménnyel járna, hogy a 2014/41/EU irányelv 9. cikkének (3) bekezdése értelmében a berlini ügyészségnek vissza kellene küldenie az ENYH-t a Lett Köztársaságnak.

12 III. Az eljáró bírósági tanácsnak azonban kétségei vannak azzal kapcsolatban, hogy a Bíróság C-724/19. sz. ügyben hozott ítéletéből származó elveket változatlanul alkalmazni kell-e a jelen esetben, vagy nem elegendő-e, hogy a kibocsátó állam bírósága a szóban forgó nyomozási cselekményt az ENYH kibocsátása előtt engedélyezte, és eleget tett a 2014/41/EU irányelvben előírt vizsgálati és indokolási kötelezettségeknek.

13 1. Ezek a kétségek egyrészt abból erednek, hogy a Bíróság ítélete a 2. cikk c) pontjának i. alpontja szerinti hatóságot érintette, a jelen ügyben pedig a 2. cikk c) pontjának ii. alpontja szerinti „más, a kibocsátó állam által meghatározott [...] illetékes hatóság” járt el kibocsátó hatóságként. Az eljáró bírósági tanács nem tudja egyértelműen kiolvasni a Bíróság ítéletéből, hogy az abban lefektetett elvek ugyanúgy vonatkoznak-e a 2. cikk c) pontjának ii. alpontja alapján kibocsátott ENYH-kra. Ítéletének 29. és 30. pontjában a Bíróság a következőket állapította meg:

„29 E rendelkezés szövegéből így kitűnik, hogy a kibocsátó hatóságnak az említett rendelkezés hatálya alá tartozó minden esetben hatáskörrel kell rendelkeznie az érintett ügyben akár bíróként, bíróságként, nyomozási bíróként vagy ügyészként, akár, amennyiben nem igazságügyi hatóság, nyomozó hatóságként.

30 Ezzel szemben az említett rendelkezés szövegének elemzése önmagában nem teszi lehetővé annak meghatározását, hogy az »adott ügyben

hatáskörrel rendelkező» kifejezésnek ugyanaz-e a jelentése, mint a »nemzeti jog szerint hatáskörrel rendelkezik a bizonyítékgyűjtés elrendelésére« kifejezésnek, és következésképpen az ügyész rendelkezhet-e hatáskörrel arra, hogy a távközléshez kapcsolódó forgalmi és helymeghatározó adatok megszerzésére irányuló európai nyomozási határozatot hozzon, amennyiben hasonló nemzeti eljárás keretében az ilyen adatokhoz való hozzáférésre irányuló nyomozási cselekmény elrendelése a bíróság kizárólagos hatáskörébe tartozik.»

- 14 Az eljáró bírósági tanács véleménye szerint ez úgy értelmezhető, hogy a 2. cikk c) pontjának ii. alpontja szerinti más hatóság akkor is lehet illetékes kibocsátó hatóság, ha az intézkedés elrendelése a nemzeti jog szerint a bíróságok hatáskörébe tartozik, és hogy a bíróságnak – a nyilvánvalóan ebben a konstellációban is szükséges – közreműködésére ilyen esetben máshol kerülhet sor.
- 15 2. A jelen ügy másrészt abban különbözik a Bíróság ítéletének alapjául szolgáló esettől, hogy a kibocsátó állam joga szerint a bíróságok számára fenntartott nyomozási cselekményt a kibocsátó állam bírósága az ENYH kibocsátása előtt engedélyezte, és azt szükségesnek és arányosnak találta. Ez az eljáró bírósági tanács véleménye szerint ahhoz vezet, hogy a Bíróság döntésének alapjául szolgáló megfontolások túlnyomó többsége a jelen esetben nem alkalmazható.
- 16 Az eljáró bírósági tanács értelmezésében a Bíróság az ítéletét lényegében a következő három érvre alapozza:
- (1) Csak az a hatóság, amely a nemzeti jog szerint hatáskörrel rendelkezik a szóban forgó intézkedés elrendelésére, tud érdemben eleget tenni az irányelvben előírt vizsgálati (6. cikk (1) bekezdés a) pont) és indokolási kötelezettségeknek (lásd: 32–34. pont).
 - (2) A 2014/41/EU irányelv 6. cikke (1) bekezdésének b) pontja alapján a kibocsátó hatóság kizárólag akkor bocsáthat ki ENYH-t, ha az abban megjelölt nyomozási cselekményt ugyanezen feltétek mellett egy hasonló belföldi ügyben is elrendelhetnék volna (35. pont).
 - (3) Az ENYH-t kibocsátó hatóság és a belföldi nyomozati eljárás keretében nyomozási cselekmények elrendelésére hatáskörrel rendelkező hatóság közötti esetleges különbségtétel ugyanis az együttműködési rendszer bonyolultabbá válásának kockázatával járna, és ezzel az egyszerűsített és hatékony rendszer bevezetését veszélyeztetné (36–38. pont)
- 17 a) Az eljáró bírósági tanács álláspontja szerint az (1) és (2) pontban foglalt megfontolások nem relevánsak a jelen esetben. Az ENYH kibocsátását megelőzően az irányelv 6. cikke (1) bekezdésének a) pontja szerinti vizsgálati kötelezettségeket a nemzeti jog szerint a nyomozási cselekményért felelős szerv teljesítette; az illetékes nyomozási bíró az elrendelő végzésében megállapította,

hogy a Berlinben végrehajtandó kutatások szükségesek és arányosak. A Bíróság C-724/19. sz. ügyben hozott ítéletének alapjául szolgáló esettel ellentétben ebben az esetben nem kellett különleges indokolási követelményeket teljesíteni. A kibocsátó hatóság az ENYH-t is azokkal a feltételekkel bocsátotta ki, amelyekkel hasonló belföldi ügyben el lehetett volna rendelni a nyomozási cselekményt; bíróságnál kérelmezte a kutatást, és a bíróság az ENYH kibocsátása előtt engedélyezte a kutatást.

- 18 b) Az eljáró bírósági tanács értelmezése szerint tehát csak a (3) pontban foglalt megfontolás marad.

aa) Az eljáró bírósági tanács egyrészt úgy véli, hogy ezt a megfontolást differenciáltan kell vizsgálni. Az álláspontja szerint az ENYH-t kibocsátó hatóság és az intézkedés elrendeléséért a nemzeti jog szerint hatáskörrel rendelkező hatóság kötelező egybeesése egyszerűsítések mellett bonyolultabbá válást is eredményezhet. Ez különösen azokra a tagállamokra vonatkozik, amelyekben a nyomozási bíró – mint például a német jogrendszerben – nem játszik központi szerepet a nyomozási eljárásban, hanem csak bizonyos pontokon kerül kapcsolatba a nyomozással, például az ügyészség által kért bizonyos nyomozási cselekmények foganatosítása során vagy a nemzeti büntetőeljárás jog szerint a bíróság számára fenntartott kényszerintézkedések elrendelésekor és helybenhagyásakor. Legalábbis a német jogrendszerben az a tény, hogy a nyomozási bíró csak az eljárás egyes pontjain rendelkezik hatáskörrel, ahhoz vezet, hogy csak a határozata meghozatalakor fér hozzá az ügy irataihoz, és nem ismeri sem a határozatát nem érintő vizsgálati területeket, sem a határozatát követő fejleményeket. Kibocsátó hatóságnak minősítése esetén a nyomozási bírónak eszerint – a végrehajtó hatóság esetleges, például az irányelv 6. cikke (3) bekezdésének első mondata alapján feltett kérdései esetén – először is be kell kérnie az ügy iratait, és (újra) meg kell ismernie a nyomozást és annak aktuális állapotát. Ez a jogsegélynyújtás késedelméhez vezet.

- 19 Szem előtt kell tartani azt is, hogy elképzelhetőek olyan esetek, amelyekben az ENYH – mint a jelen esetben is – nem csak nyomozási cselekményekre vonatkozik, amelyek elrendelése a bíróság hatáskörébe tartozik, hanem olyan intézkedésekre is, amelyek esetében ez nem áll fenn. Ebben az esetben fennállhatna az a lehetőség, hogy minden hatóság külön ENYH-t bocsát ki a hatáskörébe tartozó területre vonatkozóan. A végrehajtó államnak ebben az esetben különböző kibocsátó hatóságokkal kellene konzultálnia egyazon tényálláshoz kapcsolódó két ENYH esetében. Az eljáró bírósági tanács álláspontja szerint ez is bonyolíthatja az együttműködés rendszerét.

- 20 bb) Az eljáró bírósági tanács másrészt azt a kérdést teszi fel, hogy a (3) pontban foglalt megfontolás önmagában alkalmas-e arra, hogy igazolja a 2014/41/EU irányelv átültetése során a tagállamok mozgásterét érintő, a C-724/19. sz. ügyben lefektetett elvekből eredő korlátozásokat. Az eljáró bírósági tanács kételyei az európai elfogatóparancs jogi helyzetével való összehasonlításra is alapulnak, amelyben elfogadhatónak minősül az elrendelő és a kibocsátó hatóság szétválása

(lásd: az Európai Unió Bíróságának nagytanácsa, 2019. május 27-i ítélet – C-509/18), annak ellenére, hogy a tagállamok közötti együttműködés korábban bonyolult rendszerének egyszerűsítése a cél (lásd: az európai elfogatóparancsról és a tagállamok közötti átadási eljárásokról szóló, 2002. június 13-i 2002/584/IB tanácsi kerethatározat (5) preambulumbekzdése).

21 Következésképpen az eljáró bírósági tanács a következő kérdést terjeszti elő:

[omissis] [az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés megismétlése]

[omissis]

MUNKADOKUMENTUM